



**ОБРАЗАЦ ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ
кандидаткиње Тање Варађанин под називом „Правно регулисање одговорности
продавца из уговорног односа у погледу недостатака ствари у Републици Србији“**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију</p> <p>Одлуком Наставно – научног већа Правног факултета за привреду и правосуђе која је донета на деветнаестој седници сазива већа дана 06.12.2021.године, одређена је Комисија за оцену докторске дисертације кандидаткиње Тање Варађанин, под називом „ПРАВНО РЕГУЛИСАЊЕ ОДГОВОРНОСТИ ПРОДАВЦА ИЗ УГОВОРНОГ ОДНОСА У ПОГЛЕДУ НЕДОСТАКА СТВАРИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ“.</p> <p>1. Састав комисије са знаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Проф. др Душанка Ђурђев, редован професор у ужој научној области привредноправне науке, изабрана у звање дана 12.02.1996. године, Правни факултет у Новом Саду - <i>ментор</i>2. Проф. др Драган Мркшић, редован професор у ужој научној области привредноправне науке, изабран у звање дана 23.09.2020. године, Правни факултет за привреду и правосуђе у Новом Саду - <i>председник Комисије</i>3. Проф. др Маја Ковачевић, ванредни професор у ужој научној области опште и правне науке, изабрана у звање дана 17.04.2019. године, Факултет за економију и инжењерски менаџмент у Новом Саду - <i>члан Комисије</i>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<ol style="list-style-type: none">1. Име, име једног родитеља, презиме: Тања, Горан, Варађанин, дев. Праштало2. Датум и место рођења, општина, Република: 14.06.1989. године, Зеница, Босна и Херцеговина3. Претходно стечено звање (датум и место одбране): Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, 2012. године, а 05.11.2013. године, мастер правник4. Положен Правосудни испит 2016. године5. Положен Адвокатски испит 2017. године6. Научна, односно уметничка област из које је претходно стечено звање: Право, мастер правник са положен правосудним испитом и адвокатским испитом
Приказ стручних, научних, односно уметничких, радова (по категоријама):

1. Деспотовић, Д., Праштало, Т. (2018). Одговорност послодавца због повреде на раду и професионалне болести са посебним освртом на накнаду материјалне штете, Пословне студије, Часопис за пословну теорију и праксу, год.10, број19-20, Бања Лука, стр. 75-89. **М 24**
2. Праштало, Т. (2018). Правни оквир регулисања породичног насиља над децом у Републици Србији, Зборник радова XV МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ СКУПА „Правнички дани - Проф. др Славко Царић“ Правни факултет за привреду и правосуђе Универзитета привредна академија, који је одржан 20.-22.09.2018. година, Нови Сад, ИСБН 978-86-6019-083-5, УДК 316.624-053.2(497.11), стр. 345-361. **М 31**
3. Праштало, Т. (2018). Одговорност за материјалне (физичке) недостатке ствари у праву Републике Србије. Часопис “ПРАВО – теорија и пракса”. Правни факултет за привреду и правосуђе, Универзитет Привредна академија у Новом Саду, вол 35, Но 10-12, пп 87-102, УДК: 347.441.84(497.11). **М 53**
4. Станковић, М., Праштало, Т. (2019). О жалбама и битним повредама одредаба парничног поступка као разлoзима за жалбу кроз законе о парничном поступку. Правне теме. ИССН 2334-8100, бр: 588/19-26 **М52**
5. Бингулац, Н., Праштало, Т. (2019). Противправно коришћење рачунарског програма као ауторског дела – криминолошки аспект и прекршајна казнена политика. Зборник радова XVI МЕЂУНАРОДНОГ НАУЧНОГ СКУПА „Правнички дани - Проф. др Славко Царић“..биће 26.-28.09.2018. година, Нови Сад, УДК 347.78:004.4, стр. 201-2011. **М31**
6. Праштало, Т. (2019). Друштво са ограниченом одговорношћу као правна форма у привреди Републике Србије. Међународни научни скуп „Привредноправни оквир и економски развој држава Југоисточне Европе“ Правни факултет за привреду и правосуђе Универзитета привредна академија, који је одржан дана 14.11.2019. године, ИСБН 978-86-6019-099-6, УДК 347.724(497.11), стр. 182-198 **М31**
7. Праштало, Т. (2019). Право жртве насиља у породици на накнаду штете у парничном поступку. Социјална мисао ЧАСОПИС ЗА ТЕОРИЈУ И КРИТИКУ СОЦИЈАЛНИХ ИДЕЈА И ПРАКСЕ, Издавачко предузеће СОЦИЈАЛНА МИСАО, Републички завод за социјалну заштиту Србије, ИССН-0354-401Х, стр. 9-21 **М52**
8. Праштало, Т., (2021). Основни постулати заштите ваздуха у правном систему Републике Србије, написан, биће објављен
9. Праштало, Т. (2020.) Приступање Евроазијској економској унији или Европској унији – дилема за Републику Србију. VIII Међународни научни скуп у организацији Европског универзитета Брчко дистрикт и Европског универзитета "Каллос" Тузла, под називом „Европске и евроазијске интеграције – предности и недостаци, одржан 26.06.2020. године, Издавач: Европски Универзитет Брчко дистрикт“, УДК: 330.34:339.5 (497.11), стр. 469-480

M 31

10. Праштало, Т., Ђурђевић, Д. (2020). Накнада штете због неизвршења уговорне обавезе код купопродајног уговора у спољнотрговинском пословању. Часопис “ПРАВО – теорија и пракса” Година XXXVII Нови Сад, 2020. Број 3, УДК:347.426.6(347.451:339.5), DOI 10.5937/птп2003027П, стр. 27-43 **M 52**
11. Praštalo, T. (2020). Justification of the usury contract in the law of the republic of serbia: advantages and disadvantages. ECONOMIC THEMES (2020) 58. UDC 164.04, DOI 10.2478/ethemes-2020-0029, pp. 517-527 **M51**
12. Праштало, Т., Станковић, М., Максимовић С. (2020). Привредно – економска спремност Републике Србије за субвенционисање лица на куповину путничких моторних возила на електрични погон: предности и недостаци. Прихваћен, биће објављен
13. Станковић, М., Праштало, Т., Станковић, М. (2020). Најновије измене закона о парничном поступку из 2020.године у погледу садржине пресуде. XVII Међународни научни скуп Правнички дани – „Проф. др Славко Царић “ УЛОГА ДРЖАВЕ И ПРАВА У XXI ВЕКУ“ који ће се одржати 25. септембра 2020. године, УДК: 347.9:659.2:004, стр. 245-254, ИСБН: 978-86-6019-104-7 **M 31**
14. Праштало, Т., (2020). Анализа активности на територији града Новог Сада (Градска управа за заштиту животне средине) у оквиру Програма коришћења средстава буџетског фонда за заштиту животне средине за петогодишњи период 2014–2018. године:
- Бројчана анализа реализованих програмских активности у оквиру области
 - Примери добре праксе – Словенија, Хрватска у оквиру пројекта под називом „Анализа транспоновања ЕУ регулативе у домаће законодавство са аспекта места и улоге јединица локалне самоуправе са посебним освртом на заштиту животне средине“ **M 52**
15. Праштало, Т., (2021). Положај и основне карактеристике Града Новог Сада у оквиру пројекта под називом „Анализа туристичких потенцијала заштићених природних добара на територији Града Новог Сада” **M52**
16. Праштало, Т. (2021). Упоредна анализа закона, подзаконских аката и прописа ЕУ у области регулисања отпадних вода и улога локалне самоуправе, односно града Новог Сада (пројекат) **M 52**
17. Праштало, Т. (2013). Појам породице као елемент бића кривичног дела - насиља у породици. Правни факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад, мастер рад **M72**

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:

Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација има укупно 327 страна, састоји се од увода, једанаест поглавља, истраживачког дела, закључних разматрања, списка коришћене домаће и стране литературе, законских прописа, прилога и пописа, према следећој систематици:

Г Л А В А I

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

1. МЕТОДОЛОШКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

1.1. Предмет истраживања и структура дисертације

1.2. Циљ и значај истраживања

1.3. Методи истраживања

Г Л А В А II

2. ДЕФИНИСАЊЕ УГОВОРА О ПРОДАЈИ

2.1. Појам купопродајног уговора

2.2. Историјски развој купопродајног уговора

2.3. Начело аутономије воље као правни основ креирања и примене уговора о продаји (појам и настанак)

2.4. Значај купопродајног уговора у свету

Г Л А В А III

3. ИЗВОРИ ПРАВА

3.1. НОРМАТИВНО УРЕЂЕЊЕ УГОВОРА О ПРОДАЈИ

3.1.1. Закон о облигационим односима из 1978. године

3.1.2. Преднацрт Грађанског законика Републике Србије

3.1.3. Закон о заштити потрошача из 2018. године

3.1.4. Конвенција УН о уговорима о међународној продаји робе (Бечка конвенција) из 1980. године

4. АУТОНОМНО ПРАВО

4.1. Soft law извори

4.1.1. Начела европског уговорног права (Principles of European Contracts Law – PECL) из 2002. године

4.1.2. UNIDROIT принципи међународних трговинских уговора (UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts) из 1994. године

4.1.3. Општи референтни оквир за уговорно право (The Common Frame of Reference – CFR) из 2009. године

4.2. Судска пракса и арбитражна пракса

Г Л А В А IV

4. КАРАКТЕРИСТИКЕ И ПРАВНА ПРИРОДА УГОВОРА О ПРОДАЈИ

4.1. Карактеристике уговора о продаји

4.1.1 Именовани и неименовани уговори

4.1.2. Неформални и формални уговори

4.1.3. Једнострано обавезни и двострано обавезни уговори

4.1.4. Теретни и добротини уговори

4.1.5. Комутативни и алеоторни уговори

4.1.6. Уговори са трајним и тренутним извршењем обавезе

4.1.7. Самостални (главни) и акцесорни (споредни) уговори

4.1.8. Каузални и апстрактни уговори

4.1.10. Уговори чију садржину уговорне стране одређују споразумно и уговори по приступу (на основу пристанка)

4.1.11. Консесуални и реални уговори

4.1.12. Генерални и посебни уговори

4.1.13. Лични (*intuitu personae*) или нелични уговор

Г Л А В А V

5. ЕЛЕМЕНТИ УГОВОРА О ПРОДАЈИ

5.1. Ствар (роба) или право

5.1.2. Ствари

5.1.3. Право

5.2. Цена

Г Л А В А VI

6. ЗАКЉУЧИВАЊЕ УГОВОРА О ПРОДАЈИ

6.1. Уговорне стране

6.2. Способност уговрања уговорних страна

6.3. Форма уговора

Г Л А В А VII

7. ОБАВЕЗЕ И ПРАВА ПРОДАВЦА КОД УГОВОРА О ПРОДАЈИ

7.1 Обавезе предаје ствари

7.1.1. Појам предаје

7.1.2 Начин предаје

7.1.3. Време предаје

7.1.4. Место предаје

7.1.6. Ризик у случају пропадања или оштећења ствари

7.2. Обавеза заштите (одговорности за недостатке)

7.3. Гаранција за исправно функционисање ствари

Г Л А В А VIII

8.ОДГОВОРНОСТ ПРОДАВЦА ИЗ УГОВОРНОГ ОДНОСА ЗА МАТЕРИЈАЛНЕ

НЕДОСТАТКЕ СТВАРИ

Одговорност продавца (уопште)

8.1. Одговорност продавца за материјалне недостатке ствари

8.1.1. Појам материјалног недостатка ствари

8.1.2. Одговорност продавца из уговорног односа уколико ствар нема потребна својства за њену редовну употребу или промет

8.1.3. Одговорност продавца из уговорног односа уколико ствар нема потребна својства за нарочиту употребу за коју је купац набавља а која је била позната продавцу или је морала бити позната

8.1.4. Одговорност продавца из уговорног односа уколико ствар нема својства и одлике које су изричито или прећутно уговорене

8.1.5. Одговорност продавца из уговорног односа уколико ствар није саобразна моделу или узорку

8.2. Скривени недостаци ствари

8.3. Рок за приговор уколико ствар има материјалне недостатке

8.4. Средства којима располаже купац у случају повреде уговора од стране купца

8.5. Одговорност продавца према Закону о заштити потрошача из 2018. године

Г Л А В А IX

9. ОДГОВОРНОСТ ПРОДАВЦА ИЗ УГОВОРНОГ ОДНОСА ЗА ПРАВНЕ НЕДОСТАТКЕ СТВАРИ

9.1. Појам евикције (правно узнемиравање)

9.2. Услови за настанак евикције

9.3. Одговорност продавца купцу за правне недостатке (евикцију) ствари

Г Л А В А X

10. ОДГОВОРНОСТ ПРОДАВЦА КОД ПОСЕБНИХ ВРСТА УГОВОРА О ПРОДАЈИ

10.1. Уговор о продаји са правом прече куповине

10.2. Уговор о продаји са правом откупа

10.3. Уговор о продаји са задржавањем права својине

10.4. Уговор о продаји са правом тражења повољнијег купца

10.5. Куповина на пробу

10.5.1. Куповина по прегледу и куповина са резервом пробања

10.6. Уговор о продаји по узорку и моделу

10.7. Уговор о продаји са спецификацијом

10.8. Уговор о продаји са правом препродаје

10.9. Уговор о продаји са оброчним отплатама цене

10.10. Продајни налог

Г Л А В А XI

11. ТРАЈАЊЕ И ПРЕСТАНАК УГОВОРА О ПРОДАЈИ

11.1. Уговори о продаји закључени на одређено време

11.2. Уговори о продаји закључени на неодређено време

11.3. Престанак уговора о продаји – опште напомене

11.3.1. Раскид уговора о продаји закљученог на одређено време

11.3.2. Раскид уговора о продаји закљученог на неодређено време

11.3.3. Раскид уговора о продаји без отказног рока

11.4. Накнада штете

11.4.1. Облици накнаде штете

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ, ПРАВНИХ И
ИНТЕРНЕТ ИЗВОРА**V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ / ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:**

У првом делу докторске дисертације кандидаткиња објашњава предмет, циљ, значај, као и метод истраживања. Предмет докторске дисертације је детаљно проучавање института одговорности продавца из уговорног односа у погледу недостатка ствари при чему је важно јасно дефинисање проблема и предлог адекватних решења због недовољно јасних законских одредаба којима се ова материја реглише. У овом делу кандидаткиња поставља циљ докторске дисертације којим се постиже одређени ниво сазнања о предмету истраживања. Постављају се опште и појединачне хипотезе које треба оспорити или потврдити. Наводи коришћене методе и изворе података потребних за истраживање у току целокупног процеса израде докторске дисертације. Као методе истраживања користи историјски, компаративни метод, те нормативни и аналитички, догматски метод и метод студије. Коришћени су и други методи, као што су систематска анализа, структурална анализа, синтеза, функционални метод, метод квалитативних истраживања итд. Највеће акценте је кандидаткиња поставила на теоријско – методолошком, компаративном и аналитичком методу истраживања који представљају анализу стране и домаће стручне и научне литературе, као и анализу и интерпретацију резултата емпиријског истраживања.

У другом делу дисертације кандидаткиња појмовно дефинише уговор о продаји ствари и права. Наводи његове основне особине, односно карактеристике користећи законска решења, али и примере из судске праксе. У овом делу разматра правну природу уговора о продаји и законска решења имајући у виду да је уговор о продаји именован уговор, регулисан Законом о облигационим односима који је донет још 1978. године. Истражује и историјски настанак и развој уговора о продаји као и његов значај јер представља најчешће закључиван уговор од свих уговора регулисаних позитивним правом Р. Србије. Појмовно одређује начело аутономије воље као фундаментално начело за закључивање уговора. Кандидаткиња анализира и ограничења слободе уговарања уговорних страна у савременом праву, будући да је изјава воље правни основ креирања и примене уговора о продаји. На крају овог поглавља докторске дисертације, кандидаткиња утврђује који је значај уговора о продаји у свету и констатује његову еволуција од

његових првих облика до *online* продаја.

У трећем делу докторске дисертације кандидаткиња анализира решења Закона о облигационим односима. Истиче специфичност нормативног уређења уговора о продаји које се огледа решењима. Како су предмет истраживања докторске дисертације одговорности продавца из уговорног односа у погледу недостатака ствари, кандидаткиња поред законских решења анализира и судску праксу. Од законских решења посебно се анализирају одредбе Закона о облигационим односима и Закона о заштити потрошача. Имајући у виду да је предмет дисертације уређен и Нацртом Грађанског Законика Републике Србије, и његове одредбе су проучаване. С обзиром да међународни купопродајни уговор има велики практични значај и за наше привреднике, било је неопходно поређење решења домаћег законодавства са решењима у садржаних у Конвенцији УН о уговорима о међународној продаји робе из 1980. године (Бечка Конвенција). Кандидаткиња изводи закључак и погледу позитивних и негативних решења.

У четвртном делу докторске дисертације кандидаткиња анализира детаљније карактеристике уговора о продаји, његову правну природу. Као циљ овог дела докторске дисертације кандидаткиња је покушала да кроз примере из судске праксе објасни природу уговора о продаји. Констатује да уговор о продаји има неколико правних особина, те да је првенствено именован уговор, неформалан или формалан, консесуалан уговор, двостранообавезујући уговор, теретан, комутативан или алеаторан уговор, затим уговор са тренутним или са трајним извршењем обавеза, једноставан уговор и сложен, те да може бити уговор са споразумно одређеном садржином или уговор по приступу, затим самосталан уговор, каузалан и уговор који се закључује с обзиром на личност друге стране или неличан, дакле без обзира на личност сауговарача.

У петом делу докторске дисертације кандидаткиња анализира битне елементе уговора о продаји и утврђује да било који уговор у праву Р. Србије мора да садржи битне елементе како би био пуноважан у правном промету. Наводи да је уговор о продаји закључен када уговорне стране постигну сагласност о битним елементима уговора о продаји. Даље појмовно анализира битне елементе уговора о продаји које представљају ствар и цена и констатује одступања која се односе пре свега на цену која и не мора бити у моменту закључења уговора одређена, али мора бити одредива.

У шестом делу докторске дисертације кандидаткиња утврђују услове које су неопходни да буду испуњени како би уговор о продаји био пуноважан. Поред сагласности воља и битних елемената, врло је значајан предмет, основ уговора, форма и способност уговарања уговорних страна. Кандидаткиња изводи закључак да предмет и основ уговора о продаји морају бити правно ваљани да би опстали у правном систему Р. Србије, јер у супротном би уговорне стране закључиле ништаван уговор о продаји. Уговорне стране морају да буду и способне за уговарање и да постигну сагласност о битним елементима како уговор не би био рушљив. Кандидаткиња даље анализира који се уговори имају сматрати ништавим, а који рушљивим, под којим условима и у ком законском року се могу побијати.

У седмом делу докторске дисертације кандидаткиња анализира права и обавезе уговорних страна које настају закључивањем уговора. Констатује које су основне обавезе продавца према купцу, а то су обавезе предаје ствари (у привредном праву обавеза испоруке робе) или обавеза прибављања неког права купцу и обавеза заштите купца од материјалних и правних недостатака ствари. У овом делу докторске дисертације кандидаткиња дефинише појам, предмет, начин, време и место предаје ствари или права.

Истиче битност утврђивања ко и од ког момента сноси ризик у случају пропасти или оштећења ствари, јер од тог момента се утврђује одговорност продавца или купца. Наводи да је обавеза продавца да заштити купца од материјалних и правних недостатака ствари, али његова заштита није много ограничена у односу на купца, већ и он има законске обавезе према продавцу, нарочито у погледу благовременог обавештења у случају скривених недостатака ствари. У овом делу детаљно анализира одговорност продавца у случају недостатака ствари и указује на значај решења кроз поједине примере из актуелне судске праксе и када није покренут поступак ради утврђивања одговорности продавца за материјалне недостатке ствари да покрену поступак, јер законска решења нису прецизна и јасна, па се лица не усуђују неизвесног исхода. Узгред у овом делу обрађује и гаранцију за исправно функционисање ствари.

У осмом делу докторске дисертације кандидаткиња приступа детаљној законској анализи одговорности продавца за материјалне недостатке ствари. Квантификацијом нејасних одредба закона који регулишу ову област приступа критички са намером проналажења адекватнијих решења који би биле од значаја ради темељније законске регулативе. Појмовно дефинише материјални недостатак ствари, односно које недостатке ствари закони у праву Р. Србије признају као материјалне недостатке ствари, а који не, јер од законске формулације ће зависити и одговорност продавца. С обзиром да Закон о облигационим односима прописује у члану 479. став 1. тачке 1.,2.,3.,4. када ствар има материјални недостатак, то се у овом делу докторске дисертације приступило процени исправности законских премиса у погледу материјалних недостатака ствари. Приоритет анализе овог дела дисертације се односи на скривене недостатке ствари због бољих законских решења. Такође се разматрају односи и рокови које Закон о облигационим односима прописује, као и начин доказивања одговорности, односно не одговорности продавца за скривене недостатке ствари. Истраживањем, кандидаткиња долази до закључка да је врло оскудна како судска пракса тако и стручна и научна литература.

Девети део докторске дисертације се односи на дефинисање правних недостатака ствари и услови коју су неопходни да би право Р. Србије препознало одређену ситуацију као правно узнемиравање. Кандидаткиња закључује да је законска обавеза продавца да пружи заштиту купцу у случају евикције која се најчешће огледа у преношењу више права на продатој ствари купцу но што сам продавац има. У овом делу истиче разлике правног од фактичког узнемиравања кроз примере из судске праксе.

У десетом делу докторске дисертације кандидаткиња приступа детаљној анализи одговорности продавца за недостатке ствари у праву Р. Србије анализирајући модалитете уговора о продаји. Кандидаткиња је обрадила десет модалитета уговора о продаји са тежиштом на одговорност продавца за недостатке ствари понаособ за сваки модалитет уговора о продаји.

У једанаестом делу докторске дисертације кандидаткиња разматра престанак уговора о продаји, зависно од чињенице да ли се уговор о продаји закључује на одређено или неодређено време или без отказног рока. Имајући у виду да циљ сваког уговора, укључујући и уговор о продаји јесте извршење престација од стране уговорних страна, кандидаткиња наводи да ипак постоје одређене околности које доводе до престанка уговора – смрт једног од уговарача, или се пак приступа споразумном престанку уговора.

12. Дванаести део докторске дисертације обухвата две целине:

Један део су закључна разматрања која представљају синтезу рада кандидаткиње с

нагласном на критичком ставу према досадашњим законским решењима, као и предлозима за прецизнији законски регулативу. Прихватањем конструктивних решења и анализом отварају се нова питања која захтевају додатна истраживања. Ова докторска дисертација има не само теоријски већ и практичан значај.

Коришћена је одговарајућа домаћа и страна литература, као и законски прописи, међународне конвенције и судска пракса.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Кандидаткиња констатује да право Републике Србије садржи правила која не одступају много од међународних, чиме је створена већа правна сигурност субјектима која примењују ова правила. Стога, истиче и да правила о купопродајном уговору у нашем праву не одступају много од правила садржаних на међународном новоу.

Техничко-технолошки развој и брз начин живота издејствовали су потребу за настанком нових правила, нових закона, те кандидаткиња напомиње да су тако донети закони као Закон о електронској трговини из 2019. године, затим Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању из 2017. године и др.

С обзиром значај уговорног права, односно уговора о продаји, и поред његовог развоја који прати законска легислатива, постоје одређене празнине у одредбама које регулишу материју овог уговора за које кандидаткиња сматра да би требало попунити.

Прецизира да су одговорности продавца регулисане су Законом о облигационим односима из 1978. године, али и Законом о заштити потрошача из 2018. године, на који се потрошачи позивају најчешће у продајним центрима.

У новије време, кандидаткиња примећује да је све већи значај решења садржаних у ткз. меком праву (*soft law*).

Докторанд констатује да је одговорност продавца регулисана Законом о заштити потрошача у делу IV: *Заштита потрошача у остваривању права из уговора о продаји*, где су у првом члану наведене обавезе продавца када је у питању испорука робе. Истиче да се чланом 50 Закон о заштити потрошача дефинише када је ствар из купопродајног уговора саобразна уговореном, а у оквиру 8 (осме) главе – *Одговорност за производе са недостатком*, наводи да закон у члану 59 дефинише да недостатак ствари постоји ако производ не обезбеђује сигурност која се с правом очекује с обзиром на све околности, укључујући оглашавање, употребу производа која се разумно могла очекивати и време када је производ стављен у промет. Кандидаткиња појашњава да се ова одредба члана често користи у сврхе рекламације, нарочито код беле технике која је склона да снажно пукне („експлодира“).

Докторанд констатује да Закон о облигационим односима, у члану 479 дефинише када ствар има материјални недостатак, односно да оба закона дефинишу истоветно шта се подразумева под материјалним недостатком ствари, односно несаобразности ствари уговореном, с тим што је Закон о заштити потрошача прецизнији.

Кандидаткиња појашњава да када је реч о роковима, Закон о заштити потрошача прописује да је продавац одговоран за несаобразност робе уговору која се појави у року од две године од дана преласка ризика на потрошача. Ако је несаобразност настала у року од шест месеци од дана преласка ризика на потрошача, истиче да се претпоставља да је несаобразност постојала у тренутку преласка ризика, осим ако је то у супротности са природом робе и природом одређене несаобразности.

Закључује да су рокови прописани Законом о заштити потрошача много повољнији за потрошаче, те да је то, по мишљењу аутора и логично, с обзиром на то да је закон донет у циљу заштите положаја потрошача. Констатује да су Законом о заштити потрошача уређују права и обавезе потрошача, инструменти и начини њихове заштите, информисање и унапређење знања потрошача о својим правима и начинима заштите права, права и обавезе удружења и савеза чија је област деловања остваривање циљева заштите потрошача, вансудско решавање потрошачких спорова, права и обавезе државних органа у области заштите потрошача, и друга питања од значаја за положај и заштиту потрошача.

С обзиром на то да су потрошачи слабија уговорна страна наводи се у Европској унији постоји више директива у вези са осигурањем потрошача.

Докторанд је запазила да када је у питању одговорност продавца за материјалне недостатке ствари, у анализираним законским прописима нема великих разлика. Наводи да и закони, Конвенција и чак Преднацрт Грађанског законика приближно уређују ову материју. С тога, закључује да толико прописа уређује ову материју, али недовољно јасно, како би требало да буде с обзиром на њену свакодневну појаву.

Упоредноправном анализом прописа долази до закључка да су прве одредбе Закона о облигационим односима и Преднацрта Грађанског законика, које се односе на материјалне недостатке ствари – готово идентичне, с тим што постоји одређена разлика у погледу прецизнијег одређења карактеристика недостатака ствари, и у томе колики им се значај придаје. Наводи да Закон о облигационим односима прописује, у члану 478, став 3, да се незнатни материјални недостатак не узима у обзир, док незнатни недостатак ствари Преднацрт Грађанског законика прецизно дефинише, наводећи да он представља разлику у количини, одсуство неког дела, одсуство неког својства или неке одлике. Уочила је да је у овом делу Преднацрт Грађанског законика прецизнији од Закона о облигационим односима. Наводи да су одредбе члана који носи назив *Недостаци за које не одговара продавац*, у Закону о облигационим односима и у Преднацрту Грађанског законика идентичне. Чак је члан који је непрецизан у Закону о облигационим односима готово идентично преписан у Преднацрт Грађанског законика, а гласи (члан 639, став 2): „Сматра се да нису могли остати непознати купцу они недостаци које би брижљиво лице са просечним знањем и искуством лица истог положаја и занимања као купац могло лако опазити при уобичајеном прегледу ствари“ (члан 480, став 2, Закона о облигационим односима гласи: „Сматра се да нису могли остати непознати купцу они недостаци које би брижљиво лице са просечним знањем и искуством лица истог занимања и струке као купац могло лако опазити при уобичајеном прегледу ствари“.

Конастатује да Преднацртом Грађанског законика није прецизније дефинисана норма у односу на Закон о облигационим односима, штавише, закључује да је формулација још конфузнија. Наводи да Закон о облигационим односима прописује: „брижљиво лице са просечним знањем и искуством лица истог занимања и струке као купац“, док у Законику стоји: „лице са просечним знањем и искуством лица истог положаја и занимања као купац“.

Докторант је дошла до закључка да је увођењем речи „положај“, у Законику учињено да нејасна и непрецизна норма постане конфузнија и још нејаснија. Са разлогом је поставила питање о ком положају је реч – статусном положају, или пак функцији.

Истиче да је у члану 640 Преднацрта Грађанског законика – *Преглед ствари и видљиви недостаци*, прописан један став више у односу на Закон о облигационим односима и да се односи на то да када је ствар послата купцу, он је дужан, под претњом губитка права, да се позове на постојање видљивих недостатака, да без одлагања прегледа ствар на уобичајени начин и да о опаženим недостацима обавести продавца у року од

осам дана, а у случају привредних уговора без одлагања.

Даље, утврђује да је чланом 641 Преднацрта Грађанског законика – *Скривени недостаци*, регулисана ситуација у погледу почетка трајања рока, када је због неког материјалног недостатка ствари продавац извршио замену и предао купцу другу ствар, или заменио један њен део, или му предао делове или количине који недостају, или извршио оправку ствари. констатује да тада рок од шест месеци почиње тећи од предаје купцу друге ствари или њеног дела, односно од предаје делова или количине који недостају, а у случају оправке, од предаје исправљене ствари.

У Закону о облигационим односима, чланом 483 прописан је наведени рок, по мишљењу докторанда помало оскудно, имајући у виду да се не наводе детаљно ситуације од којих изнова почиње тећи рок. Тврди да закон наводи: „неки недостаци“, „испурука друге ствари“ и „замене делова и слично“.

Кандидаткиња је извела закључак да за разлику од Закона о облигационим односима, Преднацрт Грађанског законика прецизира и јасно прописује у којим ситуацијама се рок рачуна од почетка

Појашњава да су чланови Закона и Преднацрта Грађанског законика које носе назив - *Обавештење о недостатку*, језички различити, али је суштина иста. Сматра да је у овом делу Закон о облигационим односима тачно навео који извори се имају сматрати као докази о обавештењу и дозвољава задоцњење обавештења, док Преднацрт Грађанског законика познаје термин задоцњења у овој одредби члана.

За остале одредбе чланова Закона о облигационим односима и Преднацрта Грађанског законика, кандидаткиња констатује да су истоветне, с тим што Закон у делу који се односи на уговорно ограничење или искључење продавчеве одговорности за материјалне недостатке ствари прописује да ће се сматрати ништавном одредба уговора уколико на њој инсистира страна која је монополски јача.

Упоредноправном анализом докторанд је уочила да су Закон о облигационим односима и Преднацрт Грађанског законика врло слични, и да постоје предности и недостаци како једног тако и другог.

Констатује могућност да купац не пронађе ниједан недостатак ствари, чиме се, уз додатни услов да је протекао законом предвиђен рок, у потпуности гаси одговорност продавца за материјалне недостатке ствари. Стога је Закон о облигационим односима јасно прописао моменат од ког продавац одговара за материјалне недостатке ствари. Наводи да се тако према члану 478, став 1, овог закона, продавац одговара за материјалне недостатке ствари које је она имала у часу преласка ризика на купца, без обзира на то да ли му је то било познато. С тим у вези, кандидаткиња је навела законску одредбу да независно од тога да ли је недостатак ствари био познат, или није, продавац ће свакако одговорати за материјални недостатак ствари.

У ставу 2 истог члана, Закон прописује да продавац одговара и за оне материјалне недостатке који се појаве после прелазу ризика на купца ако су последица узрока који је постојао пре тога, на основу чега је докторанд извела закључак да продавац одговара за недостатке ствари и пошто је предао ствар купцу у својину.

Даље констатује да је исто законско решење предвиђено и на међународном нивоу у Конвенцији УН о међународној продаји робе из 1980. године која у члану 36. став 1. прописује да продавац одговара, у складу са уговором и овом конвенцијом, за сваки недостатак саобразности који је постојао у тренутку преласка ризика на купца, чак и ако је недостатак саобразности постао очит касније. Истакла је да је продавац, такође, одговоран за сваки недостатак саобразности који се појавио после тренутка утврђеног у претходном

ставу, а који се може приписати повреди било које његове обавезе, укључујући повреду гаранције о томе да ће за неко време остати подобна за њену редовну као и нарочиту сврху или да ће задржати одређена својства или карактеристике (став 2 истог члана Бечке Конвенције). Кандидаткиња је навела да у 3. ставу истог члана Закона о облигационим односима се прописује да се незнатан недостатак ствари не узима у обзир.

Констатовала је да у погледу одговорности продавца за материјалне недостатке ствари, бар у првој одредби члана која регулише ову материју, законодавац врло јасно прописује продавчеву одговорност.

Поред незнатног недостатка ствари за који продавац не одговара, наводи да постоји још законом прописаних ситуација када продавац не одговара за недостатке ствари (члан 480) те да тако продавац не одговара за ствари које немају потребна својства за редовну употребу или за промет и за ствари које немају својства и одлике које су изричито или прећутно уговорене, односно прописане, ако су у часу закључења уговора били познати купцу или му нису могли остати непознати.

Кандидаткиња констатује да из тога произилази да ће продавац одговарати за недостатак ствари која нема потребна својства за нарочиту употребу за коју је купац набавља, а која је била позната продавцу, или му је морала бити позната и када је продавац предао ствар која није саобразна узорку или моделу, осим ако су узорак или модел показани само ради обавештења.

Даље сматра да одредба члана 480 став 2 Закона о облигационим односима није довољно јасан, а ипак је кључан став члана, јер утврђује које лице је могло знати за недостатак, односно уочити га.

Став 2 гласи: „Сматра се да нису могли остати непознати купцу они недостаци које би брижљиво лице са просечним знањем и искуством лица истог занимања и струке као купац могло лако опазити при уобичајеном прегледу ствари.“

Истиче да спорни став члана, заправо појмови који чине ову сентенцу су сувише уопштено формулисани. Наводи да већ сам почетак сентенце овог става – „*сматра се*“ недовољно је јасан.

Аутор докторске дисертације сматра да би законска формулација била јаснија уколико би њен почетак гласио: „*Нису могли остати непознати купцу они недостаци које би брижљиво лице са просечним знањем...*“.

Даље, истиче да се поставља питање ко је „брижљиво лице“, односно коју пажњу има брижљиво лице? Уобичајено се под појмом „брижљиво лице“ подразумева лице које је уредно, одговорно у свакодневици, на послу, односно у радњама које обавља итд.

Навила је да законодавац ближе описује: „...коме нису могли остати непознати недостаци“, као и: „...брижљиво лице са пречним знањем и искуством лица истог занимања и струке као купац могло лако опазити при уобичајеном прегледу ствари“.

Исто тако је навела да је Законом о облигационим односима дефинисан и скривени недостатак ствари. Регулисано је да ако ствар има скривени недостатак по протеклу рока од шест месеци, онда купац губи право на истицање приговора скривеног недостатка ствари. Међутим, кандидаткиња је мишљења да ако се узме у разматрање одредба члана 478, став 2, која прописује да продавац одговара и за оне материјалне недостатке ствари који се појаве после прелазна ризика на купца ако су последица узрока који је постојао пре тога, оправдано поставља питање: до ког тренутка после преласка ризика са продавца на купца важи ова одредба, ако је узрок недостатка ствари постојао

пре преласка ризика

Изводи закључак да законодавац овде није прецизирао да ли је реч о скривеном или пак видљивом недостатку ствари, што доводи до закључка да послодавац одговара за било који материјални знатни недостатак ствари. То да недостатак буде „знатан“ је услов, јер за незнатни недостатак ствари продавац неће одговарати.

Даље објашњава да иако су законски рокови јасно прописани, проблем се јавља при примени одредбе члана 478 став 2 Закона о облигационим односима. Сматра да се недоумица јавља у вези са дужином трајања одговорности продавца од момента преласка ризика на купца, ако је узрок постојао док је ризик постојао на страни продавца.

Из овако формулисане законске одредбе мишљења је да произлази чињеница да продавац одговара бесконачно, од момента предаје ствари купцу – ако купац докаже да је узрок постојао пре преласка ризика. Закључила је да је тачно да закон прописује рокове, али ниједан за конкретно наведену ситуацију.

Закон прописује рок од осам дана по прегледу ствари ако је реч о видљивом и о скривеном недостатку ствари, а најкасније рок од шест месеци од предаје ствари, за скривени недостатак ствари, ако уговорне стране нису предвиделе дужи рок.

Кандидаткиња сматра да ако се претпостави да је законодавац при креацији законске одредбе члана 478 став 2 мислио да је у питању скривени недостатак ствари и да се на евентуалне ситуације које настану примењује 482, став 2 закона, онда је реч о непрецизној одредби, коју треба прецизирати на тај начин што би спорна одредба члана могла да гласи на следећи начин: *„Продавац неће одговарати за недостатке који се покажу пошто протекне шест месеци од предаје ствари, као и за оне материјалне недостатке који се појаве после прелаза ризика на купца ако су последица узрока који је постојао пре тога, осим кад је уговором одређен дужи рок.“*

Докторанд истиче ако би на овај или сличан начин гласила одредба члана, онда не би било недоумица у погледу рока. Будући да не гласи тако, тумачење ове одредбе зависиће од суда.

Сматра да је од важности конкретно утврдити време, односно рок одговорности продавца у случају да је узрок недостатка постојао пре преласка ризика са продавца на купца.

У контексту одговорности продавца за правне недостатке ствари, докторанд наводи да је Закон о облигационим односима прописао услове за њен настанак и то да правни недостатак ствари мора постојати, да је постојао у одређеном тренутку и да не постоје околности које воде искључењу одговорности продавца за евикцију, као и да је купац у обавези да обавести продавца о недостатку ствари. Сматра да је законодавац прецизирао део законске одредбе, помињући да за ствари одређене по роду, у случају евикције, продавац може испоручити друге ствари и тим чином се ослободити одговорности.

Кандидаткиња истиче да се специфичност законске регулативе одговорности продавца за евикцију огледа у томе што закон не прописује у ком року је купац у обавези да обавести продавца. Даље наводи да се користи изразом „у разумном року“ коме би се могао приписати рок од осам дана од сазнања. Наглашава да када су у питању уговори у привреди, онда је и краћи рок, уобичајено од три дана од сазнања, а код уговора о међународној продаји рок за обавештење тече од када купац сазна или када је морао да сазна за право или потраживање трећег лица.

Аутор сматра да би у овом делу требало да законска одредба буде прецизније

формулисана како не би било различитих тумачења шта се подразумева под роком.

Аутор докторске дисертације наводи да су чланом 510 Закона о облигационим односима прописане санкције у случају правног недостатка. Констатује да ако продавац не поступи по захтеву купца, у случају одузимања ствари од купца, уговор се раскида по самом закону, а у случају умањења или ограничења купчевог права, купац може по свом избору раскинути уговор или захтевати сразмерно снижење цене.

Дакле, мишљења је да уколико купац остане пасиван у погледу купчевог обавештења, доћи ће *ex lege* до раскида уговора, а уколико је само умањено или пак ограничено купчево право, он има право избора да раскине уговор или пак да захтева снижење цене сразмерно ограничењу или умањењу права.

Сматра да купац има право да захтева раскид уговора ако продавац не удовољи купчевом захтеву да у року ослободи ствар од права или претензија трећег лица, због чега се његова сврха не може остварити.

У свим наведеним ситуацијама, и када је у питању раскид уговор *ex lege*, и раскид због непоступања продавца по купчевом захтеву о ослобађању ствари од претензија права трећег лица, или у случају снижења цена, кандидаткиња је извела закључак да купац има право на накнаду претрпљене штете.

Указује да су готово идентична решења права купца предвиђена Бечком Конвенцијом, а у случају наступања правног узнемиравања и права купца. Навела је да уколико је продавац знао за право или потраживање трећег лица и њихову природу, онда он нема право да се позива на претходно наведено. Међутим, ако је купац у часу закључења уговора знао за могућност да му ствар буде одузета, или да његово право буде смањено или ограничено, неће имати право на накнаду штете ако се та могућност оствари, али има право захтевати враћање, односно снижење цене.

Како се код уговора о продаји разликују посебни модалитети, тако је у сваком од њих, у оквиру докторске дисертације, обрадила одговорност продавца како за материјалне, тако и за правне недостатке ствари. За поједина решења је извела закључак да су прецизна и јасна, док су друга штура, или пак непотпуна. Тако је као пример навела да код уговора о продаји са правом прече куповине законом није регулисана последица ако је треће лице било савесно, тј. ако није знало нити могло да зна да продавац има право прече куповине. Докторанд поставља питање ако би се законом дозволило задржавање права својине и располагање ствари трећем лицу, какве последице трпи продавац у тој ситуацији и шта ако је реч о ствари која има афективну вредност за продавца, да ли се и даље иста додељује трећем лицу у случају да је било савесно?

Мишљења је да овај модалитет уговора о продаји долази баш до изражаја када је реч о продаји неке ствари која има афективну или неку другу изражајнију субјективну вредност за продавца.

Кандидаткиња сматра да би било добро да се прецизира законска формулација којом се уређује ова материја тако да се прецизирају последице и у случају савесности трећих лица, а не само несавесности. Купац нема право да се позива на савесност, премда је уговорна страна и полази се од чињенице да мора да зна за успостављену одредбу, односно клаузулу о праву прече куповине. Овде је поставила питање савесности трећег лица, при чему је истакла да је несавесност регулисана тако да продавац има право да поништи уговор са захтевом да се ствар преда њему.

Извела је закључак да Законом о облигационим односима није регулисана ситуација у случају савесности трећих лица, чиме је поствила два могућа начина законске регулације овог питања. Први је да продавцу припадне ствар, а треће лице би могло да

захтева накнаду штете од купца, или пак да ствар остаје код трећег лица, а продавцу припада право накнаде штете. Као посебно правило би требало, по мишљењу аутора докторске дисертације, свакако регулисати ситуацију када продавцу припада ствар без обзира на савесност трећег лица, онда када ствар за продавца има афективну вредност. Законска формулација треба да буде јасна и да не доводи до злоупотреба овог права од стране продавца.

Имајући у виду да овај модалитет уговора одговара интересу продавца, кандидаткиња констатује да ако након извесног времена продавац добије ствар натраг, то је и мања вероватноћа да ће предати ствар са неким физичким или правним недостатком.

Даље објашњава да поред уговорног, постоји и законско право прече куповине, које је за одређена лица условљено законом. Кандидаткиња констатује да трајање законског права прече куповине није ограничено као код уговора о продаји са правом прече куповине које је уговорено, јер настају због два различита основа и циља.

Закључује се да би било оправдано да се приступи прецизнијем регулисању недовољно јасних решења која се односе на институте одговорности продавца за недостатке ствари јер је то једно од кључних питања купорпродајног уговора.

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Анализа и тумачење резултата истраживања је јасно, студиозно и оригинално са предлозима прецизнијег уређења предмета докторске дисертације. Истраживање које се односи на одговорности продавца за материјалне и правне недостатке ствари у праву Србије карактерише потребан квалитет, које бухвата богату теоријску грађу и њену обраду, историјску еволуцију и њену детерминисаност, детаљан приказ, условљеност, садржај, критику појединих позитивноправних решења, као и предложена решења. Аутор докторске дисертације заузима аргументоване ставове у појединим питања. Излагање има логички след, јасност и потпуност. Спроведено емпиријско истраживање је у складу са свим методолошким захтевима, а оно се посебно одликује аутентичношћу, обухватношћу и апликативношћу.

II VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме:

Дисертација је у потпуности урађена по методологији, плану и садржају који је дат у пријави теме и који је одобрен у поступку оцене подобности кандидата и теме докторске дисертације.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе:

Дисертација садржи све битне елементе предвиђене за овакву врсту радова.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци:

Вредност овог истраживања се састоји у томе што оно обухвата читав низ питања која се односе на одговорности продавца у погледу материјалних и правних недостатака ствари са предложеним решењима уређења непрецизних, непотпуних и нејасних решења. Оригиналност и допринос докторске дисертације се огледа у томе што ће она бити незаобилазно разматрана и коришћена у будућности, било да се ради о правној теорији, стручним анализама или примени законских норми у судској пракси.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања:

Ова дисертација нема недостатака који би битно умањили њену вредност.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

Имајући у виду предмет и циљ докторске дисертације, значај и актуелност истраживања, његов обим и домет, као и методолошки приступ истраживању, њен хипотетички оквир и потврђеност хипотеза, као и научни допринос теорији и пракси, Комисија предлаже Наставно-научном већу Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду да прихвати Извештај о позитивној оцени докторске дисертације кандидаткиње **Тање Варађанин**, под насловом „**Правно регулисање одговорности продавца из уговорног односа у погледу недостатака ствари у Републици Србији**“ и предложи Сенату Универзитета Привредна академија у Новом Саду да се исти усвоји и одобри јавна одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

4. Проф. др Драган Мркша, председник Комисије

5. Проф. др Душанка Ђурђевић, ментор и члан Комисије

6. Проф. др Маја Ковачевић, члан Комисије

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.